

Prikazi, izvještaji, bilješke

Praktično bogoslovlje.

Dr J. Frančišković.

1. Praktična strana novoga glag. misala. Novi je glagolski transkribirani misal već valjda u tisku. Redakcija je povjerena vrsnim silama. Ali ne će biti na štetu, ako upozorimo redakciju na neke manjkavosti u starom misalu, da ne bi prešle i u novi, pogotovo, kad znademo, da ne će tako brzo doći do ponovnog izdanja. Ovaj će misal upotrebljavati većinom svećenici bez svećeničke asistencije, pa se tisak mora urediti tako, da ne smeta celebranta u rubrikama. Tako n. pr. na veliki četvrtak pod molitvom u kanonu »Se ubo prinošenje...« mora celebrant držati ruke nad kaležem, a istodobno mora okretati list, jer oracije ne zna na pamet, pošto je za taj dan različita; a to je vrlo neprilično. Ili u mrtvačkom misalu iza preloma hostije mora držati česticu nad kaležem i okretati list radi daljnjih oracija. Ili u nekim starim lat. misalima prekidaju se same riječi posvete. Malenkosti, ali koje smetaju, a slagar im lako izbjegne bez uštrba na ukus tiska. Nova se lat. izdanja, napose Pustetova, na to obaziru.

2. Sažiganje mrtvaca. Prema odluci kongregacije S. Officii od 19. juna 1926., a u savezu s can. 1203, § 9. i dekretom iste kongregacije od 15. decembra 1886. imaju se crkveni obredi uskratiti i onima, koji su dođuše možda kršćanski živjeli, ali prijašnju svoju odredbu, da im se tjelesa poslije smrti sažgu, nisu javno opozvali, pa ih nasljednici hoće da predađu sažganju.

Takovima, kojima je uskraćen crkveni pogreb, imaju se uskratiti i sve crkvene funkcije prigodom prenosa njihova pepela, te se isti ne smije položiti ni u blagoslovljeno mjesto, nego posebno prema can. 1212. (A. A. S. XVIII. n. 7.)

Prema can. 1241. svima, kojima je uskraćen crkveni pogreb, zabranjene su za uvijek i eksekvije.

3. Kip na oltaru presv. Sakramenta. Kongregacija za obrede već je svojim odlukama od 21. marta 1821. (2613, 6) i 31. marta 1887. (3673, 2.) zabranila, da se slike ili kipovi postavljaju na tabernakul, gdje se čuva presv. olt. sakrament, tako da bi tabernakul

bio kao podloga te slike ili kipa. Sad na pitanje: 1. Smije li se slika ili kip, što predstavlja Spasitelja sa otkritim Srcem, postaviti na oltar, u kom se trajno čuva Sanctissimum, no ne na tabernakul, nego otraga uz zid (u nišu) iza tabernakula; 2. da li se takva slika ili kip smije postaviti na zidu pokraj oltara za presv. Sakrament? odgovorila je pod 23. Aprila 1926.: Affirmative ad utrumque juxta prudens Ordinarii iudicium. (A. A. S. XVIII. n. 7.)

4. Posveta Srcu Isusovu. Prema riješenju sv. Kongregacije za obrede od 28. aprila 1926. ima se posveta ljudskoga roda presv. Srcu Isusovom obavljati svake godine na blagdan Isusa Krista Kralja, t. j. zadnju nedjelju listopada i to na blagoslovu sa izloženim presv. olt. Sakramentom, te sa litanijama presv. Srca Isusova, dok je ista posveta na blagdan Srca Isusova po volji. Posveta se obavlja prema formularu odobrenom dne 17. oktobra 1925. (A. A. S. XVIII. n. 8.)

Formular se nalazi i u molitvenku odobrenom po jugoslaven-skom episkopatu sa malom preinakom.

5. Kakovim da se kazalama služimo? Kongregacija Obreda izdala je 9. decembra 1925. odluku glede kazule u vezi sa neobjelodanjenim još dekretom svojim od 21. augusta 1863. Ta je odluka uzvitala dosta prašine u liturgičkom svijetu: nekoji hoće, da su tim dekretom odsudene kazule gotskog stila, drugi to poriču. Što je na stvari?

Naziv »gotški« stil ne znači, da su ga Goti pronašli i upotrebljavali, jer se ovo germansko pleme bilo već sasvim pretopilo u romanske narode i iščeznulo, kad se ovaj stil u umjetnosti pojavio, u drugoj naimpe polovici XII. vijeka. Ne označuje ni germansko podrijetlo njegovo, kao da bi poticao možda od Germana, i bio njihova svojina, premda se s vremenom najviše gajio u germanskim krajevima. Započeo je ovaj stil i razvio se u Francuskoj, u Normandiji i okolici Pariza, kad su se Germani i Normani, koji su onamo provalili za seobe naroda, već sasvim romanizirali.

Zašto onda gotski i što znači? Stil se ovaj najprije zvao šiljasti, jer su mu lukovi bili takvi, za razliku od romanskoga, iz kojeg se je razvio, a čiji su lukovi obli. Gotskim su ga počeli nazivati tek u 15. vijeku štovatelji renesanse. Prvi ga službeno tako nazvao Rafael u jednom dokumentu. Gotski po tom znači isto, što i prost, grub, barbarški, jer ovim humanistima nije ništa ugodalo, što nije nosilo na sebi oznaku rimske ili grčke umjetnosti. Sami vidimo, da štovatelji renesanse nijesu imali pravo ponizujuć tako gotiku. (A. Munier: L'Eglise dans les siècles passés I.; Kuhn: Kunstgeschichte-Architektur.)

Prema gotskim građevinama udesili su i paramente, koji su bili u srednjem vijeku dobrano rašireni. Uzdržali su se napose kod Benediktinaca, Dominikanaca i u njemačkim krajevima do danas,

a živjeli su u Italiji, pa i u samom Rimu do dana današnjega n. pr. u bazilici sv. Sebastijana, gdje se u pontifikalnim funkcijama upotrebljavaju uvijek samo ovakve forme.

U liturgičkoj su upotrebi danas možemo reći dvije vrsti kazula: rimska i gotska. Imade doduše kazula t. zv. talijanskog, francuskog, španjolskog i njemačkog tipa. No sve se mogu zvati rimske, te se u malenkostima samo razlikuju. Oblik im je sasvim sličan — poput škapulara — samo otvor za glavu je okrugao (kod njemačkih i španjolskih) ili produljen u formi trapeza (talijanski dulji, francuski kraći).

Ove se sve vrsti mogu slobodno i ako ne općenito upotrebljavati.

Slobodno, jer nijesu nikad zabranjene. Spomenuti dekreti Kongregacije jedino ne dozvoljavaju, da se bez konsultacije sv. Stolice gotska vrst uvada ondje, gdje do sada nije postojala, ako bi novo uvadanje pobuđivalo čuđenje i smetalo pobožnosti vjernika, o čem mora biskup obavijestiti sv. Stolicu, ako bi htio tu vrst uvesti.

Gotska se vrst kazule ne protivi ni propisima kan. 1296. § 3. jer je prema liturgičkim propisima i najnovijih izdanja biskupskog Ceremonijala (Lib. 2. c. 8. n. 19) i Misala rimskog, koji kod podizanja određuje: »Minister manu sinistra elevat fimbrias posterioris Planetæ, ne ipsum celebrantem impediatur in elevatione brachivium«. (Ritus serv. VIII. 6.) a rukama smetati može samo ova vrst kazule.

Ne protivi se crkv. tradiciji, dapače staroj paenuli — najstarijem misnom odijelu — najbolje odgovara. Najmanje se naime od starine udaljila, te odgovara i zakonima crkv. umjetnosti i djeluje na pobožni čut vjernika svojom ljepotom i impozantnošću. Ima dakle sva svojstva, koja Crkva traži za najuzvišeniji čin liturgije sv. Misu.

Možda će tko god prigovoriti gotskoj kazuli, da je neprilična, da nije udobna. No i tomu se lako izbjegne, ako je napravljena prema propisima, da joj se ne umetne tvrda podstava, čega i onako ne smije biti na nijednoj vrsti kazula, per svaka mora prijanjati na tijelo celebrantovo, a ne stršiti ukočeno.

Jedina bi mogla biti poteškoća novčano pitanje, jer su ove kazule skuplje; no pri tom nas ne smije zavesti pitanje Judino: Ut quid perditio hæc?, kad se radi o ljepoti i uzvišenosti sv. čina te promicanju slave Božje.

Štednja u tom dovela je do kazula, koje naliče, kako se već davno uvaženi liturgista Guéranger izrazio, škatulji za violinu, quæ nova forma, oculis ingrata, utpote contra debitam gravitatem, unanimi voce reprobat et rejicienda declaratur (Ephem. liturg. X. p. 278). A tih na žalost ima dosta i u našim krajevima.

Gotska se vrst u našim katedralama upotrebljava na edifikaciju vjernika, te bi se i drugdje napose u većim crkvama bar za svečane mise mogla uvesti u sporazumu sa Ordinarijatom. (Cf. Braun: Handbuch der Paramentik; La Vie et les Arts liturgique 1926, n. 139.)

6. Izgovor molitve spojene s oprostom. Prema kan. 1934. za oprost, molitve s oprostom spojene, moraju se izgovarati — oratio vocalis — ako hoćemo da dobijemo oprost. Izgovaranje ne mora takovo biti, da ga i drugi čuju, nego je dosta, da se izgovara ispod glasa — submissa voce — kako to činimo svećenici u privatnom recitovanju breviara ili u kanonu mise i drugdje po rubrikama. Doduše i razmatranje t. j. nutarnja molitva, meditatio, obdarena je oprostima, ako ju barem četvrt sata obavljamo. Ali ako je neka stanovita molitva (u riječima) spojena s oprostom, nije dosta, da je izrečemo u nutrinji samo, u srcu, meditando, nego je moramo faktično — vocaliter — izgovarati, da dobijemo oprost sa njom spojen (uz druge još uvjete kao milost posvećujuća i dr.) N. pr. pobožni običaj prekriziti se spojen je sa oprostom, ali samo ako s akcijom izgovaramo i riječi: U ime Oca i t. d. Jedina molitvica saziv imena Isus na smrtnom času obdarena je oprostom i to potpunim, ali opet samo onda, kad ju dotičnik ne može uistinu izgovoriti, i onda je dosta nutarnji uzdah: »Isuse!«.

Oprostie isto mogu dobiti, koji mole u skupu izmjenice, ili ako takve koji u skupu mole prate samo u duhu (mente) can. 1934, § 3. I nijemi (muti) mogu ih dobiti prema can. 1936.

Prema razloženom izgovaranjem molitve »Gospod moj i Bog moj« prigodom podizanja hostije, ako ujedno prema hostiji pogled podignemo, dobivamo oprost; no sam celebrant ne može tog oprosta dobiti, jer je sv. Kongregacija za Obrede pod 6. novembra 1925. na pitanje, da li smije tu molitvu celebrant izgovarati ispod glasa — submissa voce — odgovorila: Negative pozivom na kan. 818. i rubrike Misala. Tu se naime zabranjuje celebrantu, da išta po svojoj volji dodaje u misi. Celebrant dakle ne smije kod podizanja izgovarati te molitve; a prema tomu ne može biti ni dionik oprosta, no pobožna nutarnja molitva, koja nije zabranjena, ne će biti bez koristi.

7. Odredbe Sv. Kongregacije za Obrede. 1. Na molbu vrhovnog vijeća Društva za širenje vjere (DŠV.) sv. Otac Pijo XI. preko ove kongregacije pod 14. aprila 1926. dozvolio je, da se prudenti iudicio Ordinariorum uvode posebni blagdani misionjski i to predzadnju nedjelju oktobra. Toga dana može biti svečana sv. misa po formularu Pro Propagatione Fidei (ne konventualna) tamquam Missa votiva pro re gravi; u svim misama ima se uzeti collecta pro Propagatione fidei; tko se te nedjelje pričesti i moli za obraćenje nevjernika, dobiva potpuni oprost, koji se može namije-

niti i pokojnima. U propovijedi neka se potaknu vjernici, da pristupe kao članovi DŠV.

2. Odlukom sv. Oca Pija XI. od 24. augusta 1926. podignut je sv. Ivan od Križa (blagdan 24. novembra) na čast naučitelja crkvenoga (Doctor Ecclae), a odlukom sv. Kongregacije od 24. novembra 1926. određen je za nj oficij de Communi Doctorum i missa In medio Ecclesiae sa vlastitom molitvom, koja je ista kao i prije sa dodatkom Confessore tuum atque Doctorem.

3. Odlukom od 24. novembra 1926. određeno je, da se u cijeloj Crkvi slavi blagdan sv. Petra Kanisija 27. Aprila. Oficij je de Communi Doctorum sa vlastitom molitvom i Missa In medio Ecclesiae, II. i III. Noct. pr.

Iz crkvenog života.

Dr Dragutin Kniewald.

Katolička Akcija u Austriji. »Nakon što je dieceza Tirol i Vorarlberg već pred dulje vremena uvela K. A. u smislu papinskih direktiva, ustanovljuje jedna odredba u Verordnungsblatt für die Erzdiözese Salzburg nepolitičku organizaciju katolika po uzoru talijanske Azione Cattolica. Na čelu stoji salcburški nadbiskup. Osnovne su stanice K. A. »župni savjeti«, što ih sačinjavaju predstavništva katoličkih udruženja i ostalih uglednih svjetovnjaka u župi pod predsjedništvom župnikovim, koji ih i imenuje. Župni savjeti dobivaju svoje direktive od diecezanskog savjeta. Radne centrale Katoličke Akcije jesu katolički sekretarijati u Salzburgu i Kufsteinu«. (Schönere Zukunft, 16. II. 1927., Nr. 16, 320).

Još prije ove vijesti bili su nam pri ruci službeni i originalni podaci o K. A. u Tirolu i Salzburgu. Beilage zum Verordnungsblatt Nr. 2. 1926. donosi uputu biskupa Waitza za provodenje K. Akcije u Tirolu. Tu se kaže doslovce: »Zadaća je pojedinih dušobrižnika da ustanove prema tim odredbama župske odbore i najave ih katoličkom sekretarijatu za Tirol, koji stoji pod vodstvom biskupovim. Prva i glavna zadaća svih katoličkih društava jest vjersko-čudoredna obnova duševnog života članova. Katolička su dakle udruženja jedno pomoćno sredstvo duhovne pastve. Tijekom vremena odijelila su se neka kat. udruženja, u koliko nisu bila vodena po dušobrižniku, više ili manje od redovite pastve i počela se smatrati kao nešto posve samostalno. Župski odbori su kao neko sredstvo, da se uspostavi između kat. društava i duhovne pastve veza, koja omogućuje saradnju svih glavnih ličnosti u župi. Po župskim se odborima hoće postići oblikovanje cijele K. A. u biskupiji. Za naše